

KÜLLIKE NAMM
ADVOKAADIBÜROO
LAW FIRM

Austatud kohtunik Hurma Kiviloo
Tallinna Halduskohus Tallinna kohtumaja
Pärnu mnt 7 15082 Tallinn

27. veebruaril 2015. a
Tallinnas

Käesolev seisukoht koos lisadega on edastatud elektronposti aadressidel tlhktallinn.menetlus@kohus.ee ja menetlus@sirel.com.

Vastustaja

**Erakondade Rahastamise Järelevalve
Komisjon**

Lossi plats 1a 15165 Tallinn
e-post: erjk@riigikogu.ee

Lepingulised esindajad

**vandeadvokaat Katrina Juhkami
vandeadvokaat Küllike Namm**

Advokaadibüroo Küllike Namm
Tornimäe 7 10145 Tallinn
tel: 655 6571; faks: 655 6573
e-post: katrina.juhkami@namm.ee

Kaebaja

Jaanus Mutli

Isikukood
e-post:

Lepinguline esindaja

Advokaat Raiko Paas

Advokaadibüroo Sirel & Partnerid
Tartu mnt 43 10128 Tallinn
e-post: menetlus@sirel.com

SEISUKOHT

kaebuse osas Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni 23. oktoobri 2014. a ettekirjutuse nr 46 tühisuse tuvastamiseks, alternatiivselt tühistamiseks

Haldusasi nr 3-14-52890

1. Sissejuhatus

Laada 27
44310 Rakvere
Tel (+372) 324 0804
Faks (+372) 324 0261

Tomimäe 7
10145 Tallinn
Tel (+372) 655 6571
Faks (+372) 655 6573

Raekoja plats 20
51004 Tartu
Tel (+372) 733 0566

1.1.23. oktoobril 2014. a tegi Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon (edaspidi **Vastustaja**) Jaanus Mutli`le (edaspidi **Kaebaja**) ettekirjutuse nr 46 tagastada ettekirjutuses käsitletud keelatud annetus summas 7 333 eurot solidaarselt teise reklaamplakatil esitatud isikuga, so Edgar Savisaar`ga, Tallinna linnale, kõrvaldada puudused Jaanus Mutli poolt Eesti Keskerakonnale esitatud 2013. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimiskampaania aruandes ning esitada Vastustajale tõendid eelnimetatud kohustuste täitmise kohta.

1.2. Ettekirjutuse aluseks on järgmised faktilised asjaolud:

1.2.1. 2013. aasta augustis ja septembris olid linnaruumis eksponeeritud Hiiu staadioni talgutele ja avamisele kutsuvad reklaamid. Plakatil oli kujutatud Jaanus Mutli, Edgar Savisaar ja Arvo Sarapuu, plakatil oli ka tekst „Hiiu staadioni avapidu ja avamäng“, „15. september“, „kell 12.00“. Samuti olid isikute fotode juurde paigutatud nende nimed. Pildi alumises paremas nurgas oli kasutatud Tallinna logo (edaspidi **Reklaam**).

1.2.2. Meedias esitatud teabe kohaselt tasus nimetatud Reklaami eest Tallinna linn. Seda fakti kinnitab ka Tallinna Linnavalitsus vastuses Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni esitatud täiendavale järelepärimisele. Linnavalitsuse vastuse kohaselt oli nimetatud reklaamplakati kogukulu 11 000 eurot, mis kaeti Tallinna linna Spordi- ja Noorsooameti eelarvest.

1.2.3. Jaanus Mutli kandideeris 2013. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel Keskerakonna nimekirjas. Keskerakonna kohaliku omavalitsuse valimiste 2013 valimiskampaania aruandest ei nähtu, et Reklaami eest oleks tasunud erakond või Jaanus Mutli.

1.3. Jaanus Mutli esitas 24. novembril 2014. a kaebuse ettekirjutuse nr 46 tühisuse tuvastamiseks, alternatiivselt tühistamiseks.

1.4. Tallinna Halduskohus võttis kaebuse 16. jaanuari 2015. a määrusega menetlusse, kohustas Vastustajat esitama kohtule hiljemalt 27.02.2015 kirjalik seletus kaebuse kohta koos kõigi vaidlustatud haldusakti aluseks olnud jm asjassepuutuvate, kohtule veel esitamata dokumentidega (sh vaidlustatud ettekirjutuse lisades märgitud dokumentide koopiad) ning tegi teatavaks kohtuistungi aja ja koha – 07.04.2015 kell 10.30 Tallinnas Pärnu mnt 7.

1.5. Vastustajal ei ole vastuväiteid selles osas, et kohus kaebuse menetlusse võttis. Vastustaja kaebusega ei nõustu ning palub jätta selle rahuldamata.

2. Seisukoht kaebuse osas

2.1. Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni pädevus

2.1.1. Kaebaja leiab, et ettekirjutuse kui haldusakti on andnud riikliku järelevalve pädevust mitteomav isik, mistõttu on ettekirjutus tühine vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 63 lg 2 p 3.

2.1.2. Kaebaja viitab Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi VVS) § 75, millise kohaselt teostatakse riiklikku järelevalvet korra- ja teistesse seadustes sätestatud alusel ja korras. Kaebaja

väidab, tuginedes Vastustaja koduleheküljel olevatele andmetele, et Vastustaja näol ei ole tegemist valitsusasutuse ega ametiga, millele saab anda riikliku järelevalve pädevust.

- 2.1.3.** Erakonnaseaduse (EKS) § 12 (10) lg 1 kohaselt Erakondade rahastamise järelevalve komisjon kontrollib, kas erakond, valimisliit ja üksikkandidaat järgivad käesolevas seaduses sätestatud nõudeid. Vastustaja leiab, et nimetatud sättest tuleneb Vastustajale pädevus teostada riiklikku järelevalvet. Vastustaja on seisukohal, et EKS § 12 (10) lg 1 on kooskõlas VVS § 75 ning pädevus teha ettekirjutusi, samuti määrata sunniraha, on Vastustajale antud erakonnaseadusega.
- 2.1.4.** Võrreldava näitena osutab Vastustaja, et samade põhimõtete alusel on moodustatud Vabariigi Valimiskomisjon, mille pädevus riikliku järelevalve teostamiseks ei tulene samuti korrakaitseadusest. Vabariigi Valimiskomisjoni koosseis ja pädevus tuleneb riigikogu valimise seadusest (§ 14, § 15). Vabariigi Valimiskomisjoni pädevust teha otsustusi, mis alluvad kohtulikule kontrollile, ei ole seatud kahtluse alla.
- 2.1.5.** Vastustaja märgib täiendavalt, et kui Kaebaja leiab, et erakonnaseaduse teatud sätted on vastuolus Põhiseadusega, on Kaebajal võimalik taotleda vastava menetluse algatamist selle kontrollimiseks.

2.2. Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonile antud volitused

- 2.2.1.** Kaebaja märgib, et EKS § 12(11) lg 2 on ammendavalt märgitud, millise sisuga ettekirjutust on Vastustajal õigus teha. Puudub võimalus ettekirjutusega kohustada adressaati annetust tagastama mujale kui riigieelarvesse.
- 2.2.2.** Vastustaja hinnangul ei saa seaduse eesmärgipärasel tõlgendamisel tekkida kahtlust, et seaduseandja on esmaselt ette näinud keelatud annetuse tagastamise selle teinud isikule ning alles juhul, kui annetust ei ole võimalik tagastada, on erakond kohustatud kandma rahalise annetuse viivitamata riigieelarvesse. Nimetatu tuleneb EKS § 12(4) lg 1 ja 2 koostoimes EKS § 12(11) lg 2, millise punkt 2 kohaselt ettekirjutusega kohustatakse erakonda, erakonna nimekirjas kandideerinud isikut, valimisliitu, valimisliidu nimekirjas kandideerinud isikut või üksikkandidaati kandma annetuse ühel käesoleva seaduse § 12(4) lõigetes 1–3 nimetatud viisil komisjoni määratud tähtpäevaks riigieelarvesse. Seega tuleb annetuse tagastamisel lähtuda § 12(4) lg 1-3 sätestatud viisidest.

2.3. Ettekirjutuse adressaat

- 2.3.1.** Vastustaja ei nõustu Kaebaja seisukohaga, et erakonnaseadus võimaldab teha ettekirjutuse keelatud annetuse tagastamiseks üksnes erakonnale. EKS § 12(4) lg 1 ja 2 nimetavad kohustatud subjektina küll erakonda, kuid EKS § 12(11), milline reguleerib ettekirjutuste tegemist, nimetab ettekirjutuse võimaliku adressaadina erakonna, erakonna nimekirjas kandideerinud isiku, valimisliidu, valimisliidu nimekirjas kandideerinud isiku või üksikkandidaadi. Seega on ebaõige Kaebaja väide, millise kohaselt ei võimalda erakonnaseadus teha ettekirjutust keelatud annetuse tagastamiseks muule isikule kui erakonnale.

2.4. Ettekirjutuse aluseks oleva ekspertiisi usaldusväärsus

2.4.1. Kaebaja leiab üldsõnaliselt, et tema poolt tellitud eksperthinnang vaidlusaluse Reklaami kohta on usaldusväärsem võrreldes Tartu Ülikooli hinnanguga. Vastustaja on eelnimetatud hinnanguid analüüsinud haldusmenetluse käigus ning jääb tema ettekirjutuses esitatud seisukohtade juurde. Kaebaja ei ole esitanud mistahes täiendavaid argumente, millised annaksid aluse asuda ettekirjutuses toodust erinevale seisukohale.

2.5. Haldusmenetluses välja selgitatud asjaolud

2.5.1. Kaebaja märgib, et Vastustaja tellitud eksperthinnangutes (Zavod BBDO ning Tarbijakaitseamet) on vähemalt mööndud, et osaliselt kajastab valimisplakat ka linna tegevuste reklaamimist ning leiab, et juhul, kui plakat hõlmab ka linna tegevuste reklaamimist, pole ühelgi juhul põhjendatud kogu selle kulu Kaebaja kanda jätmine.

2.5.2. Vastustaja Kaebaja seisukohaga ei nõustu. Vastustaja hinnangul, kui Reklaam on suunatud eelkõige Reklaamis eksponeeritud erakonna liikme reklaamimisele, mitte avalike huvide edendamisele, on selle Reklaami kulude kandmine käsitletav annetusena EKS § 12³ lg 1 tähenduses. Hinnata tuleb Reklaami kui terviku mõju sihtauditooriumile. Kõnealoleva Reklaami puhul leidis Vastustaja, et tegemist on (täies ulatuses) keelatud annetusega Reklaamis eksponeeritud isikutele, sest Tallinna linn tekitas Kaebaja eest arve tasumisega oma vara arvelt erakonna liikmele rahaliselt hinnatava hüve.

2.6. Reklaam kui poliitiline välireklaam

2.6.1. Kaebaja leiab, et Kaebajale etteheidetav tegu pole vaadeldav poliitilise reklaamina. Vastustaja selgitab, et ta ei ole väitnud, et Reklaam oleks käsitletav poliitilise välireklaamina, vaid et tegemist on keelatud annetusega erakonnaseaduse mõistes.

2.6.2. EKS § 12³ lg 1 kohaselt on annetus füüsilisest isikust annetaja poolt vabatahtlikult oma vara arvelt erakonna tegevuse toetamiseks erakonnale või erakonna liikmele loovutatav rahaliselt hinnatav hüve, sealhulgas teenus. Sama paragrahvi lõike 2 alusel on keelatud selline annetus, mis ei vasta sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud tingimustele, eelkõige, mis ei ole tehtud füüsilise isiku poolt. Vastustaja hinnangul, kui Reklaam on suunatud eelkõige Reklaamis eksponeeritud erakonna liikme reklaamimisele, mitte avalike huvide edendamisele, on selle Reklaami kulude kandmine käsitletav rahaliselt hinnatava hüve andmisena, s.o. annetusena EKS § 12³ lg 1 tähenduses. Asjaolu, kas see rahaliselt hinnatav hüve seisneb konkreetselt poliitilise välireklaami kulude kandmises, ei oma erakonnaseaduse alusel ettekirjutuse tegemise kontekstis tähtsust.

2.6.3. Vastustaja hinnangul on keelatud annetuste kontekstis vajalik välja selgitada, kas arvestades Reklaami esitamise aega, tonaalsust, eksponeeritud isikut jms asjaolusid oli Reklaami näol tegemist kohase ja proportsionaalse vahendiga teavituskampania läbiviimiseks või mõjus Reklaam sihtauditooriumile pigem isikureklaamina. Haldusmenetluses välja selgitatud asjaolusid ja kogutud tõendeid arvestades asus Vastustaja seisukohale, et Reklaam on esmalt käsitletav Kaebaja isikureklaamina ning Kaebaja poolt väidetud eesmärk – teavituskampania läbiviimine, on teisejärguline.

- 2.6.4.** Kuigi eeltoodust nähtuvalt puudub keelatud annetuse tagastamiseks ettekirjutuse tegemisel vajadus hinnata, kas Reklaam vastas konkreetselt poliitilise välireklaami tunnustele (KOVVS § 61), on Vastustaja seisukohal, et Reklaam on vaadeldav poliitilise reklaamina (ning eeskätt isiku-, mitte niivõrd erakonna valimisreklaamina). Vastustaja hinnangul on Reklaam ühemõtteliselt seostatav Kaebaja ja teiste plakatil eksponeeritud isikute kandideerimisega valimistel.
- 2.6.5.** Kaebaja poolt viidatud Riigikohtu lahendites analüüsitakse poliitilise välireklaami mõistet seetõttu, et nimetatud reklaamid olid esitatud poliitilise valimisreklaami keelu ajal. Nimetatud keelu rikkumine on karistatav väärteto korras. Vastava menetluse raames ei hinnata seda, kas erakonna rahastamine on olnud seaduspärane. Annetuste lubatavuse hindamine toimub Vastustaja poolt erakonnaseaduses sätestatud tingimustel ja korras.
- 2.6.6.** Vastustaja osundab, et kuigi meedias avaldatud informatsiooni kohaselt oli Hiiu staadion valminud juba augustikuus, 2013, lükati selle avamine edasi kuni 15. september 2013. a. Poliitiline välireklaam oli keelustatud alates 16. september, 2013. a. Vastustaja hinnangul pidas Kaebaja ka ise tõenäoliseks, et vaidlusalune Reklaam on käsitletav poliitilise välireklaamina, mistõttu esitati seda linnaruumis võimalikult vahetult enne valimisi, kuid siiski lubatud välireklaami perioodil.
- 2.6.7.** Seonduvalt Kaebaja väitega, millise kohaselt tulnuks Vastustajal tellida uuring või küsitlus selleks, et teada saada, kas Reklaam omab valimistulemuste või valijate jaoks etteheidetud mõju, selgitab Vastustaja, et Kaebaja tõlgendab Riigikohtu seisukohta kohtuasjas nr 3-4-1-34-05 meelevaldselt. Riigikohus nõustus Vabariigi Valimiskomisjoniga, et K-kohukese reklaam on käsitletav keelatud poliitilise välireklaamina ning vastava otsustuse tegemiseks ei ole nõutav uuringu tellimine reklaami mõju kohta. Samas leidis Riigikohus, et see ei anna alust tühistada valimistulemusi, kuivõrd ei ole teada reklaami mõju ulatust hääletamistulemustele. Seega Reklaami sisule hinnangul andmiseks ei pidanud Vastustaja tellima uuringut, kuidas mõjutas Reklaam hääletamistulemusi, millist ei olegi Vastustaja hinnangul võimalik usaldusväärselt välja selgitada.

3. Menetluslikud küsimused

3.1. Vastavalt kohtu korraldusele on käesolevale seisukohale lisatud ettekirjutuse lisades märgitud dokumentide koopiad.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes HKMS § 123 lg 1, § 108 lg 1,

palub Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon kohtul:

- 1) Jätta Jaanus Mutli kaebus Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni 23.10.2014 ettekirjutuse nr 46 tühisuse tuvastamiseks, alternatiivselt tühistamiseks rahuldamata;**
- 2) Jätta menetluskulud Jaanus Mutli kanda.**

Lisad:

1. Hiiu staadion_delfi.jpg, Foto reklaamplakatist. Allikas: www.delfi.ee;
2. Tallinna linnavalitsuse vastus Riigikogu korrupsioonivastase erikomisjoni 17.09.2013. a järelepärimisele;
3. Reklaamiagentuur Zavod BBDO (Marek Reinaas) ekspertarvamus;
4. Reklaaminõukoja seisukoht;
5. Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituudi ekspertiishinnang reklaamide tajutavuse kohta;
6. Linnar Priimägi Tallinna linna plakatite ja videoklippide ekspertiis.
- 7.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eest ja nimel

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Küllike Namm

Vandeadvokaat

Katrina Juhkami

vandeadvokaat